

ДОМАНСЬКА О. А.

«МЕТАФІЗИЧНА ПРОВИНА» І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ

Обґрунтовуючи актуальність такої досить широкої філософської теми, як метафізична провина, та ще й українська, вдамося до розлогого методологічного вступу. Є два основних способи розуміння будь-чого, вони породжують решту конкретних варіантів. Перший із них – показати сутність поняття (явища) завдяки його зв'язкам з іншими поняттями, другий – виявити його властивості і зміст у динамічних характеристиках зміни й розвитку. Перший спосіб подібний до моментального знімка явища чи образу, які ми сприймаємо і хочемо зрозуміти, порівнюючи його з іншими застиглими образами. Застосовуючи другий спосіб, розуміємо ці явища у «кінематографічному» варіанті, коли зміна моментальних знімків створює ілюзію руху. Останній спосіб є досить захоплюючим і продуктивним, якщо відмовитися від ідеї остаточної і сталої істини, яку має містити зображення, і включитися у нескінчену гру, на кшталт двох мімів, які імітують рухи один одного, ніби перебуваючи перед дзеркалом, і прагнуть досягти максимальної синхронності дій. Для цього, другого типу пізнання істини – це збіг мислення і буття, але він завжди настає із запізненням. Для першого способу характерна інша установка: істина існує, до неї потрібно прийти, долучитись, «дорости», «доудосконалитись» і, радше за все, «дотраждатись». Цю останню позицію у сучасних гносеологічних підходах уже вважали пройденою. Її відміняв не тільки стан культури «постмодерн» (неодноразово й у різний спосіб), а й «точна» наука, фактично, узаконила цей стан, проголосивши залежність результатів експерименту від втручання і навіть самої присутності спостерігача-експериментатора. Якщо це справді так (а видається, це саме так), то поготів і говорити, що у такій «суб'єктозалежній» царині, як історія, скільки спостерігачів – стільки й результатів. Але, як довели ще давньогрецькі філософи-скептики, є й інший бік явища: навіть якщо досвід свідчить, що він ні про що не свідчить або кожен раз свідчить про дещо інше, гра у нове набридає дорослій (скінченій) людині, як і дитині, яка стає дорослішою, набридає колись улюблене брязкальце: вона починає спиратися на слизькі і непевні явища, доки не зіб'є їх у тверду конструкцію емпіричного закону у сфері природних явищ або не сформує для себе його подобу у сфері явищ суспільних. Оскільки і те й інше все ж таки порушується, то неминучим (для тих, хто пройшов попередні ступені) стає шлях до істини у першому її розумінні – як віри в існування першообразу, абсолютної істини, Абсолютної ідеї, Бога-творця або, у крайньому разі (у кого обмаль уяви, чи навпаки, забагато її), фізичної Теорії Всього. Таким чином сам факт свідомого, а не примусового (заданого в межах певної програми навчання і виховання) використання словосполучення «метафізична провина» є свідченням: по-перше, вступу певної індивідуальної свідомості на шлях пошуку абсолютної істини і руху до абсолютної істини (тобто істини як такої); по-друге, якщо йдеться про її статус як абсолютної, то, за визначенням, на цей шлях можуть і мають вступати (не вважати її досягнутою фактом вступу на нього і, тим більше, не проголошувати себе її одноосібним володарем у результаті блукання манівцями на цьому шляху) і окремі угруповання і спільноти, які мають певні спільні мету, спосіб спілкування тощо, і можуть (серед іншого) вважати себе націями. Отже, очевидна і неспростовна актуальність цієї теми полягає в тому, що вона ніколи не втрачалася і не втрачається з часом, скоріше навпаки, вона все більше зростає. Додатковим логічним аргументом актуальності її дослідження є вказівка на збіг усіх можливих обґрунтувань актуальності будь-якої конкретної (у значенні «теперішньої», у конкретний поточний момент значущої) теми у дослідженні «метафізичної» (тобто за смислом поняття в Аристотеля – пер-

винної за своїм статусом) причини або підстави будь-чого. Питання метафізичної провини нації актуальне як за першою, так і за другою ознакою, оскільки тільки з'ясування первинних, автентичних підстав формування і проходження історичного шляху явища (явища українства як такого й української нації зокрема) дають можливість свідомо обрати долю і шлях подальшого культурного поступу. Може виникнути запитання – чому саме українська і чому провинна, а, наприклад, не перемога чи істина? Відповідь криється у запитанні: так, українська, бо найближча до нас, а істина чи перемога (як і будь-які інші предикати) – це результат шляху, який ще потрібно пройти, у той час як провинна і саме метафізична – це первинна даність існування. Чому це саме так – і є проблемою пізнання наприкінці якої, можливо, чекає істина чи перемога, оскільки провинна вже, начебто, є.

Щодо здійснення окресленого вже і такого схвального за всіма показниками наміру, то тут виникають труднощі. Маємо ситуацію, коли кожен дослідник не зважується стати на згубний шлях розмірковування про метод, а сміливо починає досліджувати і розглядати такий же шлях попередників, примножуючи тим кількість тих, хто таким чином непрямо свідчить узагалі проти можливості ступити на альтернативний шлях розуміння як самого предмета, так і засад його дослідження. Водночас, крок в іншому напрямку здійснено.

Таким чином, тема «метафізична провинна українського народу» породжує проблему, яка полягає у ній самій і її двоїстості. З одного боку, вона загальнофілософська, отже, її вважають невіршуваною раз і назавжди, а такою, яка відтворюється в нових історичних умовах людського розвитку і пізнання. З іншого, – спроба вирішити її у річищі згаданих уже підходів вимагає конкретизувати відповідь на запитання: у чому полягає ця провинна, чи є вона насправді і чи не штучним є саме її порушення? Оскільки в науці немає негативного результату, то будь-яка відповідь на ці запитання має свою пізнавальну вартість і значення. Інша справа, що саме так конкретно цю проблему досі ще не було сформульовано.

Якщо словосполучення «метафізична провинна українського народу» можна вважати чимось новим, то це вже є неабияким досягненням у пізнавальній описовості, що в епоху тотального панування всіх форм викривлення слова, яке видається за спосіб існування думки, і навіть свідомості в усіх формах модерної, постмодерної і пост-постмодерного дискурсу чи стану культури. Проте це, звісно, не так. Вислів «метафізична провинна» існує, інша справа, що його, як сталий і змістовний, уже не можна досліджувати відповідно до його змісту. Йтися може лише про порівняння. Здавалося б, це полегшує завдання, але водночас надає йому певної передбачуваної вторинності і за шляхом описування, і за формою, і за результатом теж, можливо. Поняття «метафізична провинна» (якщо не залучати смислові алюзії, які ведуть до Й. Фіхте, Ф. Шеллінга та С. К'єркегора, але не лежать у полі нашого розгляду) належить німецькому філософу-екзистенціалісту К. Ясперсу. Щоб надалі більш точно розуміти аргументацію, стисло відновимо основні положення його широко відомої концепції, додатково не деталізуючи їх. Як складову пізнавального «моментального знімка» доповнимо також поняття «метафізична провинна» характеристикою унікальності української «метафізичної провинни» і спробуємо додати елемент динамізму у визначення зв'язку останньої з картиною історичного накопичення цієї провинни.

На думку філософа, із трьох головних виявів буття («буття-у-світі», «екзистенції» і «трансценденції»)¹, перше є кількісно незліченим, друге – раціонально неперередава-

---

¹ Ясперс К. Философская вера // Ясперс К. Смысл и назначение истории : сб. ст. / К. Ясперс. – М. : Изд-во полит. лит-ры, 1991. – С. 432–433.

ним, третє – «горизонто-подієвим» (останнє словосполучення є авторським розумінням і походить від тлумачень трансценденції як горизонту буття¹. Тобто таким, яке перетинає межу людського уявлення про самі умови існування світу. Зауважимо, що парадокс полягає в тому, що саме з цієї царини до нас ці умови і приходять. Будемо вважати це зауваження важливим для обґрунтування неминучості долі (зокрема й національної) щодо можливостей вибору вихідних умов «старту» історії у вигляді подальшого національного об'єднання. Отже, йдеться про порівняння нації з суб'єктом. Це порівняння, фактично, здійснює і сам К. Ясперс у роботі, яку розглянемо далі. Завдання статті – послідовно провести лінії цього порівняння і попередньо визначити логічні наслідки відносно іншої нації (націй) з урахуванням того, що і принцип «моментального» знімка, і принцип «кінематографічного» відображення застосовується незалежно від його усвідомлення і поширюється на досліджуваний-порівнюваний об'єкт у момент включення його в дискурсивну практику.

Порівняння нації із суб'єктом відбувається в ізоморфній трансформації концепції «межової ситуації». Якщо в історії окремої особистості це може бути хвороба, втрата близьких, обвинувачення, смерть тощо, то в ситуації національного формування до них можуть бути прирівняні цивілізаційні виклики (А. Тойнбі) і способи «пасіонарної» (Л. Гумільов) відповіді, які у своїй сукупності становлять уже проявлену історію етносу. Це, власне, і є аналог національної протоекзистенції, оскільки для усвідомлення цих викликів у картині національного буття історія ще не здійснилась, тобто не тільки не стала фактом усвідомлення як така, а й фактом усвідомлення не стали її метафізичні витoki і відповідні наслідки. Ще тільки має відбутися стрибок від початкових умов, які постають метафізичним (надчуттєвим чи синкретичним) станом свідомості «буття-у-світі» до історичного руху з усією сукупністю фактів індивідуальної дії виклику і відповіді, які утворюють урешті решт саму національну долю і стають предметом і матеріалом самоусвідомлення. Тобто, зображення «моментального знімка» ще не «проявлено», щоб на нього можна було якось зреагувати у процесі сприйняття: дія ще не відбулась. Звернемо увагу ще на один важливий момент. У концепції мислителя суттєвим чинником екзистенціальної проявленості є комунікація, можливо, цей збіг саме з використанням «фотографічної» метафори є не випадковим. Важливо розкрити розуміння К. Ясперсом комунікації як «автентичної основи людського буття»². Різні «екзистенції» співвідносяться, що і є моментом істини для них: адже за умовами існування, екзистенція не раціоналізується. Фактично, це містичний акт безпосереднього злиття сутностей однакової чи наближеної консистенції. Злом (або виток зла), за К. Ясперсом, є втрата (або не набуття) особистісною екзистенцією здатності відчувати іншу³. Однак тут можна висловити ключову тезу статті: злом є не тільки нездатність відчувати іншу екзистенцію, а й нездатність чи невірність розвинути власну: як суб'єктивну, так і спільнотну. У цьому, власне, й полягають загальні витoki метафізичної провини.

Наведені положення концепції К. Ясперса дають підстави для необхідних аналогій із поняттям «метафізичної провини» у нашому розгляді. Фактично, філософ здійснює це сам, коли 1946 року публікує працю «Проблема вини», у якій відверто і нещадно аналізує провину німецької нації у розв'язанні Другої світової війни і напо-

¹ Мудрагей Н. С. Коммуникация как мера человека (возрождая Ясперса). / Н. С. Мудрагей // Философия науки. – Вып. 17 : Эпистемологический анализ коммуникации / отв. ред.: Г. Д. Левин, Е. О. Труфанова. – М. : ИФ РАН, 2012. – С. 145.

² Там само.

³ Аверинцев С. С. Ясперс / С. С. Аверинцев // Философская энциклопедия / под ред. В. Ф. Константинова : в 5 т. – Т. 5. – М. : Сов. энциклопедия, 1970. – С. 620–622.

лягає на відповідальності за її наслідки. Саме у процесі аналізу мислитель формулює той вид відповідальності – четвертої, найбільш «вселюдської» після політичної, кримінальної і моральної провини, – яку він назвав «метафізичною виною». Власне, цей вселюдський аспект і споріднює аналіз і висновки К. Ясперса з темою цього матеріалу в його порівнянні і суттєвій дотичності до проблеми української метафізичної провини у її своєрідному звучанні і в тому ж вселюдському корінні. Друга світова війна кардинально вплинула на стан, структуру, екзистенцію німецької національної свідомості. «<...> Війна стала тією межовою ситуацією, у якій усе скінченне – ілюзії, пристрасті, військові битви – перетворилось на прах, і німецький народ опинився один на один перед образом вічності. І за цих обставин ключовим моментом стало визнання й усвідомлення своєї власної провини»¹. Філософ указує на метафізичне коріння проблеми, зазначаючи у передмові: «Ми з необхідністю торкнемося питань нашого походження, якщо ми справді здатні говорити одне з одним»². Прагнення «говорити один з одним», про яке заявляє мислитель, є контрапунктом всього подальшого розвитку думки і, до того ж, однією із ключових умов «перетікання» ціннісного смислу сказаного, фактично, тієї самої «екзистенції», від К. Ясперса, як філософа і німця, до інших німців як носіїв колективної провини, і стає основою узагальнення, у якому метафізична провина єднає німців із людьми всіх національностей, і поняття провини з вищим мірилом смислу існування – судом вищої інстанції, тобто божественним. Така прискорена експлікація смислів праці К. Ясперса як у площину національного німецького питання провини, так і у площину української метафізичної провини потребує обережного контекстування. Для цього гранично концентровано, як у випадку опорного використання його основної філософської конструкції для розуміння причин зростання екзистенції, нагадаємо його не політико-ідеологічну, а саме метафізичну аргументацію. Адже саме ця філософська конструкція закликає його порушити питання про німецьку провину особисто для себе, а з цього впливає і легітимізується право філософа «покликати» націю на процедуру психоаналітичного майже розбирання незагоєної травми і болючої історії. Це має привести до спокутування моральної і метафізичної провини.

Філософ говорить про різні категорії людей і про різні види провини. У випадку політичної і кримінальної відповідальності покарання і міра провини визначається законом. І тут певною мірою діє «кількісний» показник спокути. А от провину моральну філософ визначає як здатність особистості до «самопросвічування» – тоді виникає подальша можливість морального судження, і хто взагалі не здатний розкаятись і змінитися. Відносно таких людей можливі лише насильницькі дії, оскільки вони самі живуть тільки насильством³. Будемо вважати це першим кроком до побудови подальшого ланцюжка суджень у цьому контексті. Адже у світі «буття речей» таким чином існують категорії людей, до яких не можуть бути застосовані поняття екзистенціальної взаємодії. І якщо у випадку, коли люди, здатні до екзистенції, втрачають свій «моральний слух», виникає зло, якщо цього «морального слуху» не було, то, вочевидь, зло нікуди не зникало. Воно існувало як онтологічна категорія, і тільки на цій основі могло виникнути його заперечення і вимога подолання.

---

¹ Рулинский В. «Проблема вины» в трудах Карла Ясперса / В. Рулинский // Вестник Московского государственного института международных отношений (университета). – Вып. 3. – Т. 3. – М., 2011. – С. 162.

² Ясперс К. Вопрос о виновности. О политической ответственности Германии / Карл Ясперс ; пер. с нем. С. Апта. – М. : Прогресс, 1999. – С. 7.

³ Там само, с. 51–52.

Далі йдеться про метафізичну провину, яка відрізняється від моральної. Межа між ними дуже тонка, але це тільки тому, що слова для її описування – не надто точний інструмент. Ідеться про необхідність поєднати у слові «моментальній знімок» сутності явища з його динамікою і в цій суперечливій єдності побачити нову якість. Моральність – особиста вимога людини до себе, вважає К. Ясперс. Він розглядає кілька ситуацій, коли виконання моральної вимоги наштовхувалось на перешкоди різного характеру, кожна з яких мала своє виправдання чи обґрунтування подальшої моральної дії людини: життя у масці, половинчастість, нещире сумління, самообман тощо. Людину не можна звинувачувати за дію, яка прямо тягне за собою її ж смерть у результаті виконання моральної вимоги. Вона має берегти життя, зокрема і своє. Метафізична провина виникає тоді, коли ти допускаєш, щоб поряд із тобою знищили іншого і, за наявності будь-якої можливості перешкодити, навіть із ризиком для життя, допускаєш це і залишаєшся жити далі¹. Тут потрібно здійснити другий крок – усі люди споріднені екзистенцією взаємопідтримки і знаходження один в одному, тому, коли вбивають іншого, то гинеш ти сам, якщо не перешкодив цьому у можливій для себе ситуації. Перехід (трансценденція) у метафізичність провини споріднює не тільки німців і німецьку націю, а й усіх людей і всі нації можливістю (а насправді – неминучістю) трансцендентної провини. Але якщо спорідненість особистісної складової метафізичної провини окремої людини (якщо вона допускає що руйнується вселюдський гуманістичний принцип цінності життя і його захисту ціною власного) начебто знімає її національну ознаку, то кульмінацією розуміння відмінності «національних метафізичних провин» є подальше звернення мислителя до особливостей і витоків національної свідомості кожного німця. Ось досить розлоге відтворення переконливої аргументації К. Ясперса: «Так німець – тобто людина німецькомовна – відчуває себе причетною до всього, що породжено німецькістю. Не відповідальність громадянина держави, а причетність людини, яка належить німецькому духовному життю і психіці, якою є я разом з іншими людьми тієї ж мови, того ж походження, тієї ж долі стає тут причиною не якоїсь конкретної винуватості, а якогось аналога спільної винуватості. Ми відчуваємо себе причетними не тільки до того, що робиться зараз, не причетними до винуватості за дії сучасників, а й причетними до традиції. Ми маємо взяти на себе провину батьків. Ми всі винні в тому, що в духовних умовах німецького життя дана була можливість такого режиму. Це, зрозуміло, зовсім не означає, що нам слід визнати, начебто “німецький світ ідей”, “німецька думка минулого” і є джерелом злодіянь націонал-соціалізму. Але це означає, що у нас як народу є у традиції щось могутнє і грізне, таке, що таїть у собі нашу моральну загибель. Ми усвідомлюємо себе не тільки окремими людьми, а й німцями. Кожна окрема людина і є, по суті, німецький народ. У кого з нас у житті не було миттєвостей, коли він у незгоді зі своїм народом, зневірившись у ньому, говорив собі: “Я-Німеччина” – або у радісній згоді з ним: “І я теж Німеччина!”. У німецького немає ніякого іншого вигляду, ніж ці окремі люди»².

Здається наведена аргументація свідчить на користь саме німецькості, а не тільки вселюдськості метафізичної провини нації, оскільки наголошено як на її метафізичному джерелі і на неминучості витоку з цього джерела історичної форми здійснення провини, так і на потребі йти до кінця у визнанні як її (провини) наявності, так, і це головне в його аргументації – почуття гордості кожного німця за причетність

¹ Ясперс К. Вопрос о виновности. О политической ответственности Германии / Карл Ясперс ; пер. с нем. С. Апта. – М. : Прогресс, 1999. – С. 59–60.

² Там само, с. 66–67.

і до німецької нації і відчуття її величі, що врешті-решт дає змогу і визнати скоєне, і подолати його наслідки – осмислити, отже, зжити і спокутувати провину. Це дає можливість незмірно посилити силу кожного німця в усвідомленні єдності з усіма теперішніми і колишніми її представниками – невмирущими героями і приборканими злочинцями. Аргументи філософа, якими він викриває і лікує німецьку провину, насправді універсальні: кожна нація може прийняти ліки цих слів, і вони благотворно вплинуть на свідомість тих, для кого моральне судження не порожній звук. Але сила ясперсівського звернення до національної свідомості ще й у легкозаймистому як порох історичному матеріалі, яким щедро оброблено свідомість німецької нації: адже вона має багатющу і славу історію, літературу, філософію, мову, якою все перелічене створювалось. Тому достатньо К. Ясперсу сказати: «Я-німець», і за ним миттєво вгадуються образи великих предків. Злочинці залишаються у пеклі.

Насправді, українській національній свідомості значно важче знайти історичний фундамент, на якому можна розбудовувати культурний простір своєї національної свідомості. І питання полягає не в тому, що в її історії замало прикладів героїзму чи національно-патріотичного духу. Якщо говорити стисло, словосполучення «Я-українець» історично і духовно не дорівнює словосполученню «Я-німець». А метафізична провина німецької нації у допущенні зла націонал-соціалізму, яку мислитель лікував і виводив на поверхню словами, наведеними раніше – є щось у традиціях нації глибоке і грізне, що таїть її моральну загибель – для української національної традиції ще не тільки не усвідомлені, а й не виведені на поверхню її історії із глибин доісторичного метанаративу, хоча саме в меті її історії і криється джерело її метафізичної провини.

Нинішня ситуація в Україні чітко розподіляє, за «екзистенціальною методологією» К. Ясперса, націю на тих, хто виводить себе за межі морального судження, тобто взагалі не відчуває, що коїться зло, і навіть сам коїть його – і тому з ними потрібно розмовляти відповідно: насильством припиняючи насильство; ще одна категорія – ті, хто начебто формально причетний до нації, але на запитання – на якому вони боці, переважно відповідає: «Мені байдуже, аби не було війни і була робота, байдуже яка, може навіть, – збирати і здавати у металобрухт залишки збитого терористами над окупованими українськими територіями літака. Нарешті, третя категорія – ті, хто, не вважаючи свою свідомість ні патріотичною, ні метафізичною, відчують глибоку причетність до духу і традицій нації і тому знаходить своє місце у боротьбі за власну гідність і гідність українців, які і є представниками великої нації. Саме таке відчуття метафізичної провини дивно, але точно до розуміння її К. Ясперсом і її усвідомлення звучить у словах голосу України Ніни Матвієнко: «<...> Після розстрілу небесної сотні мені здалось, що я теж померла. Я живу, а мені соромно, що я жива. Пробачте мені, пробачте, що я живу. Живу замість тих дітей. Що не змогла там когось замінити <...> Сьогодні Україна як вдова <...> усі жінки як вдови. Це наші діти»¹.

Відносно історичних і метафізичних витків української провини, які живлять чи руйнують дух культурного виміру українства, здається, необхідно говорити саме з урахуванням охарактеризованих загальних підходів до розуміння її сутності у проекції національної свідомості.

---

¹ Ніна Матвієнко о расстреле Небесной сотни: Сегодня Украина, как вдова. Все женщины, как вдовы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://newsoboz.org/kultura/nina-matvienko-quot-ranshe-ya-sidela-na-zarplate-a-seychas-17042015200919> – Дата доступу: 20.04.2015.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аверинцев С. С. Ясперс / С. С. Аверинцев // Философская энциклопедия / под ред. В. Ф. Константинова : в 5 т. – Т. 5. – М. : Сов. энциклопедия, 1970. – С. 620–622.
2. Мудрагей Н. С. Коммуникация как мера человека (возрождая Ясперса). / Н. С. Мудрагей // Философия науки. – Вып. 17 : Эпистемологический анализ коммуникации / отв. ред.: Г. Д. Левин, Е. О. Труфанова. – М. : ИФ РАН, 2012. – С. 143–155.
3. Нина Матвиенко о расстреле Небесной сотни: Сегодня Украина, как вдова. Все женщины, как вдовы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://newsoboz.org/kultura/nina-matvienko-quot-ranshe-ya-sidela-na-zarplate-a-seychas-17042015200919> – Дата доступа: 20.04.2015.
4. Рулинский В. «Проблема вины» в трудах Карла Ясперса / В. Рулинский // Вестник Московского государственного института международных отношений (университета). – Вып. 3, т. 3. – М., 2011. – С. 160–165.
5. Ясперс К. Вопрос о виновности. О политической ответственности Германии / Карл Ясперс ; пер. с нем. С. Апта. – М. : Прогресс, 1999. – 146 с.
6. Ясперс К. Философская вера // Ясперс К. Смысл и назначение истории : сб. ст. / К. Ясперс. – М. : Изд-во полит. лит-ры, 1991. – С. 420–508

Доманська О. А. «Метафізична провина» і національна свідомість. На основі аналізу концепції К. Ясперса стверджується думка, що злом є не тільки нездатність відчуті іншу екзистенцію, а й нездатність чи небажання розвинути власну. Ця нездатність веде до появи провини. Свого часу звернення К. Ясперса допомогло німцям усвідомити свою провину. Філософ активизував велику історію німецького народу. Це змусило німців пишатися своєю історією та об'єднало їх у відповідальності за майбутнє нації. У свідомості українців ще тільки виробляється відчуття причетності до традицій і духу нації. У сучасній ситуації йдеться про відповідальність українців за хід подій власної історії та вибір шляхів подальшого розвитку.

Ключові слова: методологія, істина, національна свідомість, метафізична провина, відповідальність, історія.

Доманская Е. А. «Метафизическая вина» и национальное сознание. На основе анализа концепции К. Ясперса проводится мысль, что злом есть не только неспособность почувствовать иную экзистенцию, но и неспособность или неумение развить собственную. Эта неспособность ведёт к появлению вины. В своё время обращение К. Ясперса помогло немцам осознать свою вину. Философ активизировал великую историю немецкого народа. Это заставило немцев гордиться своей историей и объединило их в ответственности за будущее нации. В сознании украинцев еще только вырабатывается чувство принадлежности к духу и традициям нации. В современной ситуации речь идет об ответственности украинской нации за ход событий собственной истории и выбор путей дальнейшего развития.

Ключевые слова: методология, истина, национальное сознание, метафизическая вина, ответственность, история.

Domanska O. A. “Metaphysical Guilt” and National Consciousness. On the basis of the analysis of K. Jaspers’s concept, an idea is conducted, that the inability to feel any existence other than your own is not the only manifestation of evil – it is also the inability or lack of ability to develop your own. This inability leads to guilt. Once, K. Jaspers’s speech helped the Germans to realize their guilt. The philosopher activated the great history of the German people. It compelled the German people to be proud of their history and united them in the responsibility for the future of their nation. In the Ukrainian national consciousness, the sense of belonging to the spirit and traditions of the nation is only in its early stages. In the current situation, the question is about responsibility of the Ukrainian nation for the course of events of their own history and the choice of ways of further development.

Keywords: methodology, truth, national consciousness, metaphysical guilt, responsibility, history.